

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди
факультет історії і права

*кафедра цивільно-правових дисциплін і трудового права
імені професора О.І. Процевського*

*кафедра державно-правових дисциплін,
кримінального права і процесу*

Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця

кафедра правового регулювання економіки

Матеріали круглого столу
до Дня юриста

«Виклики правничої професії в умовах воєнного стану»

06 жовтня 2022 року

м. Харків

Виклики правничої професії в умовах воєнного стану : тези доповідей та наукових повідомлень учасників круглого столу присвяченого до Дня юриста (6 жовтня 2022 року) / уклад.: О.О. Коваленко, Т.Г. Головань, М.Д. Ждан ; за ред. О.О. Коваленко. – Харків: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2022. – 158 с.

У збірнику розміщено тексти наукових доповідей та повідомлень, присвячених актуальним проблемам правничої професії в умовах воєнного стану.

Видання адресоване вченим, аспірантам, докторантам, викладачам закладів юридичної освіти, працівникам суду, адвокатури, органам юстиції, співробітникам Державної служби зайнятості України, практикуючим юристам, громадським діячам, профспілковим активістам, іншим особам, що цікавляться проблемами правничої професії в умовах воєнного стану.

Матеріали круглого столу оприлюднені у електронному вигляді на сервері відкритого електронного архіву (репозитарію) Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди EKhNPUiR (електронний архів): <http://dspace.hnpu.edu.ua/> та на сайті факультету історії і права: <http://www.hnpu-laws.in.ua/> у розділі «Наука».

Інформація про оргкомітет. Координацію проведення круглого столу здійснює кафедра цивільно-правових дисциплін і трудового права імені професора О.І. Процевського та кафедра державно-правових дисциплін, кримінального права і процесу – тел.: +38(057)700-35-16, e-mail: trudkonf.hnpu@gmail.com)

Коваленко Олена Олександрівна (в.о. завідувача кафедри цивільно-правових дисциплін і трудового права імені професора О.І. Процевського д-р юрид. наук, професор) +38(057)598-98-75;

Головань Тетяна Георгіївна (в.о. завідувача кафедри державно-правових дисциплін, кримінального права і процесу канд. юрид. наук, доцент) +38(067)681-93-90;

Ждан Микола Дмитрович (канд. юрид. наук, доцент) +38(063)948-05-19.

Оргкомітет круглого столу не завжди поділяє думку учасників. У збірнику максимально точно збережена орфографія і пунктуація, які були запропоновані учасниками. Повну відповідальність за достовірну інформацію несуть учасники та їх наукові керівники.

Всі права захищені. При будь-якому використанні матеріалів круглого столу посилання на джерела є обов'язковим.

Затверджено редакційно-видавничою радою
Харківського національного педагогічного
університету імені Г. С. Сковороди
протокол №10 від 19 жовтня 2022 р.

© Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С. Сковороди, 2022

Гелашвілі А.Г. НЕРУХОМЕ МАЙНО ЯК ГАРАНТІЯ ПРАВА НА ДОСТАТНІЙ РІВЕНЬ ЖИТТЯ ПРИ УКЛАДАННІ ДОГОВОРУ ПРО ПРИПИНЕННЯ ПРАВА НА АЛІМЕНТИ ДЛЯ ДИТИНИ У ЗВ'ЯЗКУ З ПЕРЕДАЧЕЮ ПРАВА ВЛАСНОСТІ НА НЕРУХОМЕ МАЙНО	89
Фатєєв Я.В. ДИНАМІКА ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗМІН ІСТОТНИХ УМОВ ПРАЦІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	91
Журавльов М.С. ОКРЕМІ ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ БОЙОВОЇ ОБСТАНОВКИ ЯК КВАЛІФІКУЮЧОЇ ОЗНАКИ ВІЙСЬКОВИХ ЗЛОЧИНІВ	93
Кузнецова К.І. ЗДІЙСНЕННЯ ПРАВОСУДДЯ. ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ СУДУ	96
Лиманський П.П. ОКРЕМІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОПЛАТИ ПРАЦІ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	99
Герасименко Г.О. ОХОРОНА ПРАВА НА МАТЕРИНСТВО ТА БАТЬКІВСТВО ЯК ФАКТОР ПОДОЛАННЯ ДЕМОГРАФІЧНОЇ КРИЗИ	102
Жиленко Х.О. ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ЧЛЕНСТВА В СІМ'Ї У СФЕРІ ПРИВАТНОГО ТА ПУБЛІЧНОГО ПРАВА	104
Коренцов О.І. ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ ВІДНОСИН В УМОВАХ ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ	107
Панаско Ю.І. ПРАЦЯ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ ЛЮДСЬКОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ: РЕАЛІЇ ВОЄННОГО РЕЖИМУ ТА ПІСЛЯВОЄННІ ПЕРСПЕКТИВИ	110
Сапітон Д.В. ПРИЗУПИНЕННЯ ДІЇ ТРУДОВОГО ДОГОВОРУ	113
Ференець О.Є. СУД ПРИСЯЖНИХ У ЗДІЙСНЕННІ ПРАВОСУДДЯ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ ТА НЕОБХІДНІСТЬ ПРОВЕДЕННЯ РЕФОРМ СУДУ ПРИСЯЖНИХ В УКРАЇНІ	116
Шапірко В.Г. ГЕНДЕРНО-ПРАВОВА ЕКСПЕРТИЗА ЯК ІНСТРУМЕНТ ДОСЯГНЕННЯ ЦІЛЕЙ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ	117
Варук В.В. ПРОБЛЕМИ ТА ГОТОВНІСТЬ ДО РЕФОРМУВАННЯ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ	120
Донченко К.Р. ДОВЕДЕННЯ ДО САМОГУБСТВА: ОСОБЛИВОСТІ КВАЛІФІКАЦІЇ	122
Андрєєва Ю.С. ОКРЕМІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОБОЧОГО ЧАСУ У ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВАХ	126

Кузнецова Карина Ігорівна,
секретар суду, Франківський районний суд м. Львова
аспірант 2 курсу кафедри трудового права
та права соціального забезпечення,
Харківського національного
педагогічного університету
ім. Г.С. Сковороди
e-mail: karinachernenk@gmail.com

ЗДІЙСНЕННЯ ПРАВОСУДДЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ. ДИДЖИТАЛІЗАЦІЯ СУДУ

Після початку воєнних дій на території України змінилося не лише наше повсякденне життя, а й професійне.

За оцінками ООН у справах біженців, за останні півроку Україну залишили понад 11 мільйонів людей. Це найбільша міграційна криза з часів Другої світової війни.

У березні фактично здійснення правосуддя не відбувалося, за винятком невідкладних питань (запобіжні заходи тощо). Оскільки, приміщення деяких судів були пошкоджені ще в перші дні війни, в деяких судах судді та працівники долучилися до лав ЗСУ, інші були вимушені рятуватися і залишати свої домівки. Тим не менш з квітня суди активно запрацювали. Проте на практиці забезпечити безперебійну роботу судів в період війни вкрай важко.

Зокрема, відповідно до ст. 26 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» скорочення чи прискорення будь-яких форм судочинства в умовах воєнного стану забороняється.

Відповідно до статті 12-2 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» повноваження судів, органів та установ системи правосуддя, передбачені Конституцією України, в умовах правового режиму воєнного стану не можуть бути обмежені. Конституційне право кожного на судовий захист є непорушним, навіть в умовах війни. [1]

02.03.2022 р. Рада суддів України видала Рекомендації щодо роботи судів в умовах воєнного стану: суди за можливості мають відкладати розгляд справ (за винятком невідкладних судових розглядів); суди мають розглядати справи, які не є невідкладними, за наявності письмової згоди на це усіх учасників судового провадження; суди мають виважено підходити до питань, пов'язаних з поверненням процесуальних документів, залишенням їх без руху тощо; суди мають продовжувати процесуальні строки щонайменше до закінчення воєнного стану. [2]

У Верховній Раді 26 квітня було зареєстровано «Проект закону про внесення змін до КАС України, ЦПК України та ГПК України (щодо здійснення судочинства в умовах воєнного чи надзвичайного стану)», № 7316. Метою прийняття проекту закону є запровадження дієвих механізмів здійснення судочинства в умовах воєнного чи надзвичайного стану, зокрема шляхом надання можливості здійснення повноважень секретаря судового засідання іншими

працівниками апарату суду; можливості виконувати повноваження секретаря судового засідання дистанційно; можливості додаткового повідомлення учасників судового процесу про розгляд справи будь-якими можливими засобами, на всі відомі засоби комунікації (телефонограма, СМС-повідомлення, електронна пошта, повідомлення у месенджерах тощо), та через оголошення на офіційному веб-порталі судової влади України; а також шляхом розширення сфери застосування письмового провадження при розгляді судових справ у судах всіх юрисдикцій та шляхом поширення на період дії воєнного чи надзвичайного стану особливостей розгляду судових справ, аналогічних тим, які застосовувалися у зв'язку із введенням карантину з метою запобігання поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19).

Проте, 01.07.2022 року даний законопроект не прийнято, відхилено та знято з розгляду.[3]

Вже під час пандемії у 2020 році було запроваджено дистанційний формат правосуддя, коли були введені карантинні обмеження: розроблено механізм повідомлення учасників провадження і направлення копій судових рішень, судових повісток на електронну пошту, смс-повідомленнями, а також через оголошення розміщуються на офіційному веб-порталі судової влади України.

1 грудня 2018 року в газеті «Голос України» та на офіційному веб-порталі «Судова влада України» ДСА України оголосила про створення та забезпечення функціонування Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи (ЄСІТС).

5 жовтня 2021 року почали офіційно функціонувати три підсистеми (модулі) ЄСІТС – «Електронний кабінет», «Електронний суд», підсистема відеоконференцзв'язку. [4]

Портал «Електронний суд» дозволяє подавати учасникам судового процесу до суду документи в електронному вигляді, а також надсилати таким учасникам процесуальних документів в електронному вигляді, паралельно з документами у паперовому вигляді відповідно до процесуального законодавства. До суду користувачі можуть надіслати в електронному вигляді будь-які документи і матеріали, передбачені процесуальним законодавством. [5]

Ефективним є введення системи відеоконференцзв'язку «EasyCon»: адвокати часто використовують цю систему для участі в судових засіданнях у режимі онлайн, не відвідуючи суд.

Введення воєнного стану для багатьох осіб унеможливило вчасне подання тих чи інших документів до суду.

Саме в цій ситуації актуальним та незамінним є електронний цифровий підпис.

Електронний цифровий підпис (ЕЦП) за правовим статусом прирівняний до власноручного підпису або печатки.

ЕЦП – це дані в електронній формі, отримані за результатами криптографічного перетворення, які додаються до інших даних або документів і забезпечують їх цілісність та ідентифікацію автора.

За допомогою послуг ЕЦП можна підписувати електронні документи, користуватися електронними послугами, реєструватися на державних порталах тощо. Документи, підписані за допомогою ЕЦП, мають таку саму юридичну силу, як і звичайні. [6]

Кваліфікований електронний підпис (КЕП) – це удосконалений електронний підпис, який створюється з використанням засобу кваліфікованого електронного підпису і базується на кваліфікованому сертифікаті відкритого ключа. [7]

Переваги кваліфікованого електронного підпису над звичайним очевидні: конфіденційність (документ не потрапить третім особам), неможливість підробки, захист цілісності документа (підписаний ЕЦП документ неможливо змінити).

Отримати підпис можна шляхом звернення до будь-якого акредитованого центру сертифікації ключів і надати заповнену реєстраційну форму, паспортні дані та реєстраційний номер облікової картки платника податків.

Електронний підпис має вигляд окремого файлу або зберігається на захищеному носії, а строк його дії становить 1–2 роки. [8]

Нещодавно було запроваджено можливість підписання документів за допомогою сервісу «Дія.Підпис» у додатку «Дія» – так званого універсального ключа в смартфоні – для подання їх до суду. Його презентувало Мінцифри 17 травня 2022 року під час Diia Summit 2.0.

"Дія.Підпис — захищений електронний підпис в Україні. Він зберігається у захищеному середовищі і генерується завдяки технології PhotoID. Це інноваційний сервіс, завдяки якому можна отримувати держпослуги просто зі смартфона.

Подавати заяви, клопотання та інші документи до суду можна було і раніше за допомогою ЕЦП шляхом направлення на електронну пошту суду. Тепер, зареєструвавшись у системі «Електронний суд», учасник справи може підписати документи за допомогою «Дія. Підпис» значно швидше і направити їх одразу з системи до суду (тобто, не використовуючи електронну пошту).

Окрім того, зареєструвавшись у системі «Електронний суд», після авторизації в підсистемі відеоконференцв'язку, учасник справи може взяти участь у судовому засіданні онлайн, навіть перебуваючи за кордоном.

Отже, на сьогоднішній день весь судовий процес для учасника справи – від моменту подання позову до моменту набрання рішенням законної сили, можна провести в режимі онлайн, без необхідності відвідання приміщення суду, та з економією свого часу.

03 травня 2022 року Верховний Суд ухвалив постанову у справі № 205/5252/19, в якій зробив висновок щодо використання ЕЦП, і зазначив, зокрема, що альтернативою звернення учасників справи до суду із позовними заявами, скаргами та іншими визначеними законом процесуальними документами, оформленими в паперовій формі та підписаними безпосередньо учасником справи або його представником, є звернення з процесуальними документами в електронній формі з обов'язковим їх скріпленням власним електронним підписом учасника справи та подання такого документу через електронний кабінет. Чинне процесуальне законодавство не забороняє учаснику справи звернутися з процесуальними документами до суду шляхом направлення їх на офіційну електронну адресу суду з обов'язковим скріпленням їх власним електронним цифровим підписом учасника справи. [9]

Список використаних джерел

1. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 06.04.2000 № 1647-III. Дата оновлення: 06.09.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (дата звернення 29.09.2022)

2. Рекомендації Ради суддів України щодо роботи судів в умовах воєнного стану: веб-сайт. URL: <http://rsu.gov.ua/ua/news/usim-sudam-ukraini-rsu-opublikovala-rekomendacii-sodo-rooti-sudiv-v-umovah-voennogo-stanu> (дата звернення 30.09.2022)

3. Проект Закону про внесення змін до Кодексу адміністративного судочинства України, Цивільного процесуального кодексу України та Господарського процесуального кодексу України (щодо здійснення судочинства в умовах воєнного чи надзвичайного стану) від 26.04.2022: веб-сайт. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/39489> (дата звернення 30.09.2022)

4. Судова влада України: веб-сайт. URL: <https://court.gov.ua/press/news/1173657> (дата звернення 29.09.2022)

5. Урядовий портал: веб-сайт. URL: <https://www.kmu.gov.ua/service/elektronnij-sud> (дата звернення 29.09.2022)

6. Урядовий портал: веб-сайт. URL: <https://www.kmu.gov.ua/usi-pitannya-po-e-poslugam/sho-tak-elektronnij-cifrovij-pidpis-ecp> (дата звернення 29.09.2022)

7. Про електроні довірчі послуги: Закон України від 05.10.2017 №2155-VIII. Дата оновлення: 01.08.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text> (дата звернення 30.09.2022)

8. Дія: Державні послуги онлайн: веб-сайт. URL: <https://diia.gov.ua/faq/1> (дата звернення 29.09.2022)

9. Постанова Верховного Суду від 03 травня 2022 року, справа № 205/5252/19: веб-сайт. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104282885> (дата звернення 29.09.2022)

УДК 349.2

ORCID 0000-0003-2929-24181

Лиманський Павло Павлович,
здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
2-го року навчання
Харківського національного педагогічного університету
імені Г.С. Сковороди
plimanski@gmail.com

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОПЛАТИ ПРАЦІ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Закон України «Про освіту» від 5 вересня 2017 року зазначає, що «працівникам закладів освіти, установ освіти, наукових установ, у тому числі тим, які в умовах воєнного стану, надзвичайної ситуації або надзвичайного стану в Україні чи окремих її місцевостях, оголошених у встановленому порядку (особливий період) були вимушені змінити місце проживання (перебування), залишити робоче місце, місце навчання, незалежно від місця їх проживання (перебування) на час особливого періоду гарантується: організація освітнього процесу в дистанційній формі або в будь-якій іншій формі, що є найбільш безпечною для його учасників; збереження місця роботи, середнього заробітку, здійснення виплати стипендії та інших виплат, передбачених законом» [1].